

Skerjast? Ja ella nei

Herálvur Jacobsen

NEI!

1 Skal talið av dansktímum skerjast? & 2 Fyllir danskt ov nógv í skúlanum?

Tey nýggju árin froyisk børn ganga í fólkskúlan hava tey samanlagt øll skúlaárin 64 vikutímar í froyiskum, 27 vikutímar í danskum og 21 vikutímar í enskum. Í danskum verður byrjað í 2. flokki í enskum í 3. flokki. Í broytingunum, sum eru í uppskoti at gera í fólkskúlalógini, verður m.a. skotið upp at skerja vikutímatalið í fólkskúlanum við 2 tímum um vikuna í øllum flokkum. Og í tí sambandi eru fleiri sum hava hugskot um hvussu hetta skal gerast. Eftir mínum tykki eru fleiri uppskot í størri mun grundað á persónliga sannføring heldur enn námsfrøði. Summi vilja strika ítrótt, onnur kristni og uppaktur onnur vilja skerja danskt.

Eitt skilagott uppskot, sum er komið uppaktur í hesum sambandi, er at danskt skal verða fyrsta fremmandamál í fólkskúlanum og at laga lærugreinina hareftir. Tí taki eg undir við. Men annars havi eg ávarað ímóti at skerja danskt í øðum verkum. Eg haldi at henda hugsanin, at skerja tímarnar í danskum, bendir á tað hugsan, at vit duga danskt betur enn vit í veruleikanum gera.

3 Hvat eru avleiðingarnar av at skerja talið av danskt tímum?

Í tølum hjá Studna sæst, at í 2017/18 løsu 995 froyingar í Danmark meðan 132 løsu í øðrum londum. So framvegis lesa nógv flest froyingar í Danmark. Talið av lesandi í Danmark og øðrum londum er minkandi, men tað kemur av tí gleðiligu gongd, at talið av lesandi í Føroyum veksur. So leingi sum nógv tann stórsti parturin av teimum lesandi, sum fara uttanlands at lesa, fara til Danmarkar, so er tað

umráðandi at duga danskt væl og virðiliga. Hinvegin, verður danskt skert munandi, so verður lærugreinin ein viðfáningur sum fá duga til lítar. Lagnan hjá týskum í fólkskúlanum gevur eina ábending um hvussu tað kann ganga tá ein lærugrein verður niðarraðfest. At vit enn brúka danskt undirvísingartilfarð í skúlunum, serliga í miðnámskúlanum, kemst av at vit enn ikki megna at framleiða nógv og dagført undirvísingartilfar. Men hetta er ein spurningur um raðfesting.

Tað er ein sannroynd at froyingar eru væl fyri í norðurlenskum høpi. Vit duga danskt og kunnu lættliga samskifta á øðrum norðurlenskum málum. Vit kunnu t.d. lesa norðurlenskar bókmentir á upprunamálinum uttan stórvegis trupulleikar. Hetta hevur eisini týðning í norðurlenskum samstarvi, har vit ikki hava stórvegis málsligar trupulleikar.

Norðurlenskt samstarv hevur serliga stóran týðning fyri okkum, tí í flestu norðurlenskum samstørvum kunnu vit luttaka á jøvnum føti og gera vart við okkum. Og tað skerst ikki burtur, at vit mentunarliga og hugsjónarliga eru nógv nærri í ætt við hini norðurlondini, enn við onnur lond. Í altjóða høpi eru vit hinvegin lítið sjónlig, og vit hava heldur ikki tað arbeidsorku sum skal til fyri at gera okkum galdandi har.

4 Heimurin er vorðin alsamt meira altjóðagjærdur. Er tíðin ikki búgvín at læra enskt áðrenn danskt?

Seinnu árin er enskt blivið støðugt betri umtókt serliga millum børn og ung. Tað eru ábendingar um, at enskt er um at avloysa danskt sum "málið" umframt móðurmálið. Tíverri trokar enska málið seg eisini inn á froyiskt. Tað er ikki nógv ár síðani, at undirvísingin í enskum byrjaði í 6. flokki, nú byrja vit í 4. flokki. Tað var ein skilagóð broytingin,

men um enskt skal hava meira rásarúm, tí ivist eg í.

5 Frá 7. flokki og uppeftir er nærum eingin munur á tímatalinum av danskum, enskum og froyiskum. Kann tað ikki vera ein vansi, at froyiskt ikki fær meira rúm enn onnur mál?

Sum sagt eru 64 vikutímar í froyiskum tey 9 árin álagda skúlagongdin er, og sjálvandi eigur móðurmálið at raðfestast fremst.

Herálvur Jacobsen

Sørvágur

Formaður í Føroya Lærarafelag

Í lógaruppskotinum, at skerja vikutímatalið í øllum flokkum við tveimum tímum um vikuna, kemur skerjingin at raka móðurmálsundirvísingina serliga

í yngstu flokkunum, tí har er ikki so nógv annað at taka av. Tað eru nógvir lærarar harmir um.

Støðan hjá froyiskum er og kemur framyvir at verða tengd

at, um vit umframt undirvísingartilfarð eisini megna at framleiða tilfarið til børn og ung bæði á prenti og til talgildu miðlarnar.